

REKONSTRUKSJON

Noen refleksjoner etter ICOMOS fagdag 10. november 2016

ICOMOS fagdag ble holdt i Fortidsminneforeningens lokaler i Oslo. Lokalets intimitet bidro til å skape god atmosfære for diskusjon etter hvert innlegg. Temaet var rekonstruksjon, noe som engasjerte og tidvis provoserte de fremmøtte. Så ble det også en livlig og interessant meningsutveksling.

Ola Storslettens innledning skjerpet vår appetitt på temaet med historien om Hedalsmadonnaens (original og kopi) reiser frem og tilbake til kirken - en tankevekker. Historien om kopien av Gol stavkirke som ble satt opp på Gol var hans andre eksempel på rekonstruksjon i praksis.

Marie Louise Anker gjennomgikk de viktigste ICOMOS charterne og fremholdt at de alle bygger på og videreutvikler Venezia charteret. Hun trakk også frem definisjonen av begrepene restaurering og rekonstruksjon. Begrepene glir over i hverandre når man konsulterer vanlige ordbøker, men innen vårt fag bør vi vel skille mellom de to? Diskusjonen på resten av fagdagen tok imidlertid ikke slike smålige hensyn. Jeg satt dessuten også og funderte på om kopibyggning på et helt annet sted enn opprinnelig, egentlig kan kalles rekonstruksjon.

Etter disse to innledningene fulgte en rekke konkrete eksempler på «rekonstruksjon». Spennet på kulturminnetyper som ble presentert var virkelig bredt. Noen av eksemplene var fullført mens andre var under vurdering eller behandling i forvaltningen.

Ola Fjeldheim, som i utgangspunktet er kritisk til restaureringen av Eidsvollsbygningen, valgte denne gangen en annen innfallsvinkel. Under tittelen *Gjenskapingen av et symbol* holdt han et av innleggene som var dagens høydepunkt. Han understreket bygningens symbolverdi og at det er denne som kan rettferdiggjøre tilbakeføringen og ressursbruken. Dette er imidlertid sterkt underkommunisert i omtalen av restaureringen mente han.

Fra Eidsvollsbygningen ble det et langt sprang til Bjørn Anders Fredriksens innlegg om rekonstruksjonen av Hirschtrappen på Campus Ås - en forvitret betongtrapp fra 1930-tallet. Arkeologiske undersøkelser var grunnlag for rekonstruksjonen. Av praktiske årsaker valgte man en mer moderne og mer holdbar teknisk løsning på rekonstruksjonen enn trappen opprinnelig hadde hatt. (Ville vi gjort det samme hvis det var en 1600-talls trapp?) Den elegante trappen er en vesentlig del av parkanlegget foran hovedbygningen på Campus Ås (tidligere Landbrukshøyskolen).

Nord-Norges høyeste bautastein, Langsteinen, ble kappet og delt i tre deler av en kantklipper for to år siden. Hva som skal skje med den er ikke avgjort ennå. Eva Walderhaug la frem diverse alternativer som er utarbeidet av de sterkeste kompetansemiljøene vi har. Problemet er at de har så forskjellige anbefalinger. Lokalbefolkningen ønsker at steinen må gjenreises. Deltakerne på møtet støttet dette nærmest unisont. Flere var åpne både for boring i steinen, «jernkorsett» og eventuelt stolpe til støtte for steinen, men opp må den.

Trondenes historiske senter legger hovedvekt på vikingtid og middelalder i sin formidling. Det er skriftlig belegg for at det fantes en trekirke på stedet før den store steinkirken ble bygget, men det er ikke funnet noen spor etter trekirken. Senteret ønsker nå å bygge en liten stavkirke, en kopi av Holtdalen stavkirke, tilvarende den som ble gitt i gave til Island. Gisle Jakhelln supplert av Ola Storsletten la frem denne saken. De mente at dersom det skal bygges en stavkirke bør dette ikke være kopi Holtdalen. Det ble foreslått å se på noen av de kystnære Mørrekirkene med de karakteristiske skordene. Vi rakk ikke å få en diskusjon om hensikten ved å bygge flere stavkirkekopier. Hva kan vi få ut av det? Bør vi gjøre det? Svekker vi verdien av de bevarte kirkene når det kommer flere kopier?

Til slutt la Arnstein Brekke frem en ganske intrikat sak. Den pitesamiske Jonasgammen ble oppført 1870-90. I 1986 ble den rekonstruert, men ikke helt i følge tradisjonen. Nå er den i sterkt forfall. Alternativene er enten å reparere den eksisterende eller å ta den ned og bygge den opp igjen i følge tradisjonell skikk. Fra salen ble det foreslått et tredje alternativ, å la den forfalle, men bygge en ny «riktig» ved siden av.

Når jeg oppsummerte fagdagen for meg selv noterte jeg at flere av eksemplene viste at opplevelsesverdiene, symbolverdi både nasjonalt og lokalt, blir tillagt større vekt enn tidligere. Lokalbefolkningens oppfatning kan bli avgjørende selv om det kulturminneforvaltningen anbefaler en annen løsning.

Den korte fagdagen, fire timer, gjorde det ikke mulig å ta opp alle aspekter ved rekonstruksjon av kulturminner og kulturmiljøer. Innleggene var konsentrert om enkeltobjekter og jeg savnet for eksempel rekonstruksjon/kopibyggning i bymiljø og hele problematikken rundt rekonstruksjon av hager og parker. Fagdagen ga likevel en inspirerende smakebit på en aktuell problemstilling. Diskusjonen må bare fortsette.

Lisen Roll
November 2016.